

CYFARFOD	Pwyllgor Craffu Cymunedau
DYDDIAD	12 Medi, 2024
TEITL	Gorchymyn Diogelu Mannau Cyhoeddus (Rheoli Cŵn)
RHESWM DROS GRAFFU	Sicrwydd Gweithrediad Gorchymyn Diogelu Mannau Cyhoeddus (Rheoli Cŵn)
AWDUR	Peter Simpson, Rheolwr Gwasanaeth Edrychiad Stryd
AELOD CABINET	Cyng. Berwyn Parry Jones

1. Pam fod angen ei graffu?

Mae'r Cyngor yn gweithredu Gorchymyn Diogelu Mannau Cyhoeddus (Rheoli Cŵn), gan fod diffyg rheolaeth o gŵn gan berchnogion yn cael effaith negyddol ar ein cymunedau gyda'r effaith gronnsus o beidio â chlirio neu godi baw ci yn cael effaith andwyol ar ddelwedd cymunedau a gall fod yn risg i iechyd pobl.

Mae gorchymynion rheoli cŵn wedi bodoli ers 2013 ac erbyn hyn wedi ei ymestyn hyd at 14 Awst, 2027.

Mae pwerau'r gorchymyn yn ymwneud a'r materion isod:

- pheidio â chlirio neu godi baw ci
- gadael i gi fynd ar dir lle mae cŵn wedi eu gwahardd
- peidio rhoi, a chadw ci ar dennyn pan ofynnir i'r person wneud hynny gan swyddog awdurdodedig.

Mae diffyg cydymffurfio gyda'r gorchymyn yn gallu arwain at rybudd cosb penodedig o £100 (wedi ei ostwng i £75, os telir o fewn 10 diwrnod gwaith) neu erlyniad gyda chosb uchafswm o £1,000.00.

2. Beth yn union sydd angen ei graffu?

- Sut mae'r gorchymynion yn cael eu gweithredu ynghyd â diweddariad i ymestyniad y gorchymyn
- Faint o ddirwyon sydd wedi eu rhoi i berchnogion
- Pa ymgyrchoedd sydd yn cael eu cynnal i amlygu cyfrifoldebau perchnogion cŵn.

3. Crynodeb a'r Materion Allweddol

- Gofyn am farn y Pwyllgor Craffu a fydd angen i ymgynghori ar unrhyw newidiadau i'r gorchymyn yn y dyfodol.

4. Cefndir / Cyd-destun

4.1. Sut mae'r gorchmynion yn cael eu gweithredu ynghyd â diweddariad i ymestyniad gorchymyn.

Mae'r Gorchymyn Gwarchod Diogelu Mannau Cyhoeddus (Rheoli Cŵn) yn cael ei weithredu gan y Tîm Gorfodaeth Edrychiad Stryd. Mae hyn yn cynnwys gweithredu deddfwriaeth a chanllawiau perthnasol, ymateb i gwynion, patrolio, rhoi cosbau penodedig, codi ymwybyddiaeth a gweithgarwch atal eraill, fel arwyddion. Mae pwerau i roi cosbau penodedig am droseddau Rheoli Cŵn ar draethau hefyd wedi'u dirprwyo i swyddogion o Wasanaeth Morwrol y Cyngor.

Yn ogystal â gorchmynion rheoli cŵn, mae Tîm Gorfodaeth Edrychiad Stryd hefyd yn gyfrifol am nifer o ddyletswyddau gorfodi eraill, gan gynnwys sbwriel a gwastraff, tipio anghyfreithlon, graffiti a phosteri anghyfreithlon. Mae'r Tîm yn cael ei arwain gan Uwch Swyddog sy'n rheoli 4 Warden/Swyddog, sy'n gweithredu ledled Gwynedd. Maent yn rhan o'r Gwasanaeth Edrychiad Stryd mwy ac yn gweithio mewn partneriaeth agos iawn â Gwasanaethau Glanhau Stryd a'r Tîm Tacluso Ardal Ni.

Cymeradwywyd ymestyn y Gorchymyn Diogelu Mannau Cyhoeddus Cyngor Gwynedd (Rheoli Cŵn) 2021 heb unrhyw newidiadau am gyfnod o dair blynedd hyd at 14 Awst 2027. Roedd yn ofynnol cynnal ymgynghoriad cyhoeddus wrth baratoi ymestyniad i'r gorchymyn cyfredol ac mae crynodeb o ganlyniadau'r ymgynghoriad cyhoeddus yn Atodiad 2 (AT2).

4.2. Faint o rybuddion/dirwyon sydd wedi eu rhoi i berchnogion.

Mae'r nifer o gosbau penodedig a roddwyd am droseddau Rheoli Cŵn ar gynnydd ar hyn o bryd. Mae'r rhan fwyaf o'r rhain yn ymwneud â throeddau baw cŵn a thorri parthau gwahardd. Dylid nodi bod y rhan fwyaf o berchnogion cŵn yn ofalus iawn ac yn barod i ddilyn mentrau codi ymwybyddiaeth. Felly, ystyrir cyhoeddi cosb benodedig neu erlyniad fel dewis olaf, sy'n targedu'r lleiafrif sy'n methu â chydymffurfio.

Mae'r tabl isod yn cofnodi nifer o rybuddion/dirwyon sydd wedi eu cyflwyno gan y swyddogion am y flwyddyn 2023/24 ac y flwyddyn gyfredol.

Blwyddyn	Baw Cŵn	Gwaharddiadau	Cŵn ar dennyn	Cyfanswm
2023 - 24	21	8	0	29
2024 - (5 mis cyntaf)	8	8	0	16

4.3. Pa ymgyrchoedd sydd yn cael eu cynnal i amlygu cyfrifoldebau perchnogion cŵn.

Mae elfen bwysig iawn o'r gwaith yma yn gynnwys ymgyrchoedd addysgu a chodi ymwybyddiaeth ymysg perchenogion cŵn. Mae hyn yn cynnwys:

- Arwyddion rheolaethol sy'n rhoi cyfarwyddyd, e.e. "Glanhewch", "Dim Cŵn", "Cadwch at y Llwybr" a'r holl arwyddion sy'n dynodi parthau gwahardd tymhorol ar draethau.
- Amrywiaeth o arwyddion codi ymwybyddiaeth, yn gynnwys rhai sydd wedi cael ei dylunio gan bobl ifanc, yr arwyddion "Bagiwch a Biniwch", arwyddion "Gadewch Olion Pawennau yn Unig", ayyb.
- Mae'r Tîm wedi cynnal nifer o ymgyrchoedd yn lleol (e.e. Dyffryn Nantlle, Blaenau Ffestiniog), argaeledd ledled y Sir o fagiâu/pecynnau baw cŵn rhad ac am ddim, ac yn fwy diweddar, wedi gweithredu Ymgyrch Genedlaethol dan faner Caru Cymru.

5. Ymgynghori

Mae'r ymatebion i'r Ymgynghoriad Cyhoeddus a gynhaliwyd fel rhan o drefn ymestyn y gorchymyn yn cefnogi a chyfiawnhau parhad o'r pwerau rheoli cŵn, sy'n gynnwys rheoli baw cŵn, gwaharddiadau a chŵn ar dennyn o dan gyfarwyddyd.

Roedd yn glir hefyd bod y farn am y drefn gyfredol yn un teg, ac sydd yn adlewyrchu dyheadau y cyhoedd yn gyffredinol i weld y manau cyhoeddus yn rhydd o faw ci a hefyd yn ystyried anghenion y rheini sydd angen ymarfer eu cŵn.

Gweler Atodiad 2 (AT2) am ddadansoddiad o ganlyniadau'r ymgynghoriad cyhoeddus.

6. Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Mae'r ddeddf yn gosod dyletswydd lles ar y Cyngor i gynnal gwaith datblygu cynaliadwy drwy weithredu mewn cydweithrediad â'r 'egwyddor datblygu cynaliadwy'.

Mae hyn yn golygu bod angen ystyried yr effaith ar bobl yn y dyfodol wrth wneud penderfyniadau. Rydym yn gwneud hyn drwy ddefnyddio'r 'pum ffordd o weithio'.

Mae mewnbwn trigolion, defnyddwyr gwasanaeth a rhanddeiliaid eraill yn allweddol bwysig mewn unrhyw ymgynghoriad sy'n ymwneud a rheoli cŵn, ac mae cydweithio yn agos yn rhan allweddol o'r broses gorfodaeth a chodi ymwybyddiaeth. Yng nghyd-destun rheoli cŵn rydym eisoes yn cydweithio gyda'r canlynol:

- **Mewnol a Trawsadrannol** - Gwasanaethau Glanhau Strydoedd, Tîm Tacluso Ardal Ni, Difa Pla, Morwrol a Gwarchod y Cyhoedd.
- **Yn lleol** - Aelodau, Cynghorau Cymuned, Trigolion, Ysgolion a phobl ifanc.
- **Cenedlaethol** - Llywodraeth Cymru, Heddlu a Chadwch Gymru'n Daclus.

Mae'r broses gorfodi a chodi ymwybyddiaeth er mwyn atal neu leihau problemau yn fater parhaol sydd angen ymrwymiad parhaus, yn cynnwys ystyried syniadau newydd arloesol ac ymarfer da ehangach.

Mae canfyddiadau a disgwyliadau yn newid a chynyddu dros amser ac mae ein profiad diweddar wedi amlygu cynnydd yn y nifer o berchenogion a chŵn newydd sydd yn amlygu'r angen i gynllunio i'r dyfodol.

Yn ychwanegol i'r angen i integreiddio gwasanaethau yn fewnol, mae angen parhau i gydweithio a datblygu perthnasau newydd ar lefel rhanbarthol a chenedlaethol.

7. Effaith ar Nodweddion Cydraddoldeb, y Gymraeg a'r Dyletswydd Economaidd-Gymdeithasol

Yn 2021, cafodd asesiad cydraddoldeb manwl ei baratoi yn unol â gofynion y Ddeddf Cydraddoldeb 2010 a daethpwyd i'r casgliad nad oedd rheswm teilwng wedi ei ddatgelu i beidio â pharhau gyda'r broses o gyflwyno'r Gorchymyn Arfaethedig. Mae'r ddogfen a weler yn Atodiad 2 (AT2) wedi ei ddiweddarau yn 2024, er adlewyrchu canlyniadau'r ymgynghoriad newydd Atodiad 1 (AT1). Nid yw adolygiad yr asesiad wedi amlygu ardrwiad fyddai yn cyfiawnhau addasu neu beidio ymestyn y gorchymyn.

8. Camau Nesaf

- Er monitro gweithrediad y gorchymyn a pha effaith mae'n ei gael, bydd y tîm yn gweithredu yn unol â hyfforddiant penodol, deddfwriaeth a chanllawiau gweithredu. Rydym yn monitro'r nifer o Ddirwyon, Cwynion (Ffos), Arolwg Glendid Strydoedd - sydd yn cynnwys y canran o strydoedd ble mae baw cŵn yn bresennol. Rydym hefyd yn cadw cofnodion perthnasol i ymgyrchoedd codi ymwybyddiaeth, datganiadau i'r wasg, ayyb.
- Monitro'r niferoedd o ddirwyon ac ymateb i broblemau baw ci fydd yn codi dros gyfnod y gaeaf - cynnydd sylweddol yn y gaeaf oherwydd nosweithiau tywyll
- Gweithredu ar unrhyw argymhellion gan y Pwyllgor Craffu.

Gwybodaeth Cefndir

Adroddiad Cabinet - Gorchymyn Diogelu Mannau Cyhoeddus (GDMC): Rheoli Cŵn Linc - [Rhaglen ar gyfer Y Cabinet ar Dydd Mawrth, 27ain Gorffennaf, 2021, 1.00 y.h. \(llyw.cymru\)](#) – Eitem 10

Linciau defnyddiol eraill:

[Hysbysiadau cosbau penodedig ar gyfer troseddau amgylcheddol: canllawiau | LLYW.CYMRU](#)

[Taclo-Baw-Cwn-crynodeb-min.pdf \(keepwalestidy.cymru\)](#)

[Ailystyried-gorfodaeth-am-daflu-sbwriel-a-chwn-yn-baeddu.pdf \(keepwalestidy.cymru\)](#)

Atodiadau

- AT1 – Asesiad Effaith Cydraddoldeb GDMC Rheoli Cŵn (Cymraeg)
- AT2 – Canlyniadau Ymgynghoriad Gorchmynion Cŵn (Cymraeg)